klauso žiestiems puodams, vienas jų gludintu paviršiumi. Iš istorinio laikotarpio radinių paminėtinas ir vario lydinio krucifiksas. Su priešistorinio laikotarpio horizontu siejamų radinių aptikta nedaug – tai dvi lipdyto puodo šukės, molinio žvejybinio tinklo fragmentas, titnago dirbinio (galimai gremžtuko) fragmentas, retušuotos titnago skeltės proksimalinė dalis bei 5 titnago nuoskalos. Radiniai perduoti į LNM.

Field Evaluations at Zervynos

In 2016, 19 test pits (a total of 19 m^2) were excavated during the evaluation in Zervynos (Fig. 1). It was determined that the cultural layer at this site was from 20–30 cm to 1.5 mthick. The discovered horizons belong to two habitation stages of different chronologies. The first, a prehistoric layer, dates to the late Stone Age (from 5000 BC) and the Bronze Age; finds and structures from this period were discovered in the Ūla river valley in the S part of the investigated area, (Figs. 2–3). The second, from the historic period, dates from the 18th–19th centuries.

Gabrielė Gudaitienė

Dūkštelių senovės gyvenvietė

2016 m. buvo tęsiami Dūkštelių senovės gyvenvietės (UK 38282) (Vilniaus r.) kasinėjimai (1 pav.). Šis archeologinis objektas aptiktas prieš 6 metus, kai vietinių gyventojų kasamo smėlio duobėse atsitiktinai rasta titnago nuoskala. 2012 m. Skauduliškių ir Dūkštelio ežerų mikroregione vykdant žvalgomuosius tyrimus, toje vietoje abipus žvyrkelio Dūkšteliai–Pavydokiai buvo iškasta keletas šurfų, kuriuose rasta akmens amžiaus radinių (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 587–590). 2013–2015 m. gyvenvietės teritorijoje vykdyti archeologiniai detalieji tyrimai, kurių metu aptikta ankstyvojo mezolito ir neolito–bronzos amžiaus laikų titnaginio inventoriaus ir gyvenvietės struktūrų liekanų (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 40–43; *ATL 2014 metais*, 2015, p. 28–32; *ATL 2015 metais*, 2016, p. 22–26).

1 pav. Dūkštelių senovės gyvenvietės lokalizacija pagal Lidar planą. G. Gudaitienės brėž.

Fig. 1. Location of Dūkšteliai old settlement 1.

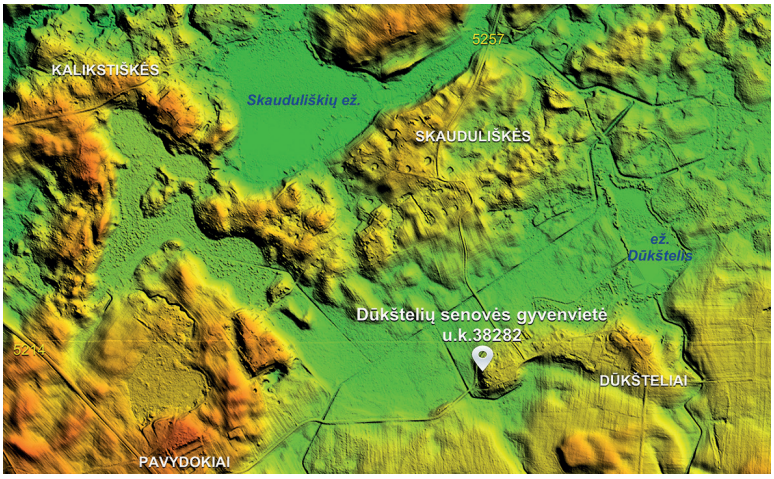

Iš viso ištirti 8 m^2 senovės gyvenvietės teritorijos: PR perkasos pusėje buvo iškasinėtas plotas 5, jis padalintas į mažesnius 4 m^2 dydžio plotelius 5A ir 5B, kurie kasinėti iki įžemio. Kasinėjant fiksuota kelių skirtingų sluoksnių stratigrafija, kuri iš esmės nežymiai kisdama dengė visą perkasos plotą: 10–15 cm storio pilko miškožemio sluoksnis; po juo – 10–20 cm gelsvai pilko smulkiagrūdžio smėlio sluoksnis su įvairių laikotarpių radiniais; dar giliau – 20–30 cm storio geltono, pereinančio į balkšvą smulkiagrūdį (įžeminį), smėlio sluoksnis – akmens amžiaus radinių horizontas; ir galiausiai – įvairių atspalvių įžeminis smulkiagrūdis smėlis, persimaišęs su limonito juostelėmis.

Tyrimų metu fiksuotos kelios išsiskyrusios struktūros – dėmės, kurios pagal savo kontekstą yra sietinos su čia egzistavusia akmens amžiaus gyvenviete.

Dėmės 8, pradėtos kasti dar 2014 m. ties plotu 1, tyrimai buvo tęsiami ir užbaigti šiemet, iškasinėtas PR jos kraštas (2 pav.). Dėmė ėmė ryškėti apie 45 cm gylyje. Joje aptikta degusių kauliukų fragmentų ir titnaginių radinių, o greta jos – ir keletas nenusakomos paskirties dirbinėlių. Pačiame dėmės dugne fiksuotas granito riedulys bei keletas apvalainukų. Tyrimų metu surinkta degusios organinės medžiagos – medžio angliukų, keli degusių lazdyno riešutų kevalėliai, paimti grunto mėginiai makrobotaniniams tyrimams bei geocheminei analizei. Dėmė buvo labai netaisyklingos formos, apie 2,5–3 m ilgio Š–P kryptimi ir apie 0,7–1,5 m pločio R–V kryptimi. Šios struktūros funkcija neaiški, ji datuojama mezolitu.

Greta dėmės 8 plote 5A maždaug 55 cm gylyje fiksuota 40x30 cm dydžio dėmė 12. Joje ir greta jos rasti keli akmens apvalainukai, šiek tiek titnaginių radinių. Dėmė išnyko apie 80 cm gylyje, jos paskirtis nėra aiški, tačiau ji stratigrafiškai atitinka tą patį akmens amžiaus horizontą kaip ir dėmė 8, ir turėtų būti datuojama panašiai.

2 pav. Geltono smulkiagrūdžio smėlio sluoksnis (akmens amžiaus radinių horizontas) ir dėmės 8 kraštas plote 5B. G. Gudaitienės nuotr.

Fig. 2 Trench 5B, the layer of fine yellow sand (Stone Age find horizon) and a part of the structure 8.

Tuo tarpu į ŠR pusę nuo dėmės 8 plote 5B maždaug 50 cm gylyje išryškėjo dėmė 13. Iš pradžių manyta, kad tai dėmės 8 segmentas, tačiau skyrėsi tiek dėmių grunto spalva, tiek geocheminė sudėtis, todėl dėmė turėtų būti traktuojama kaip atskira struktūra. Ji neišsiskyrė radinių gausa, buvo maždaug apskritimo formos, apie 20–25 cm skersmens. Dėmės kontūras išnyko 65 cm gylyje, kai greta esanti dėmė 8 tik įgavo savo intensyvumą. Tad išlieka neaišku, ar struktūros yra susijusios, vienalaikės.

Plote 5A taip pat kasinėta vėlyvo perkasimo duobės, skirtos gyvuliams laidoti, dalis. Ši vėlyva struktūra suardė tiek paviršinius sluoksnius, tiek ir geltono smulkiagrūdžio smėlio bei įžeminį sluoksnį, tačiau ją kasinėjant rasta tik keletas titnaginių radinių.

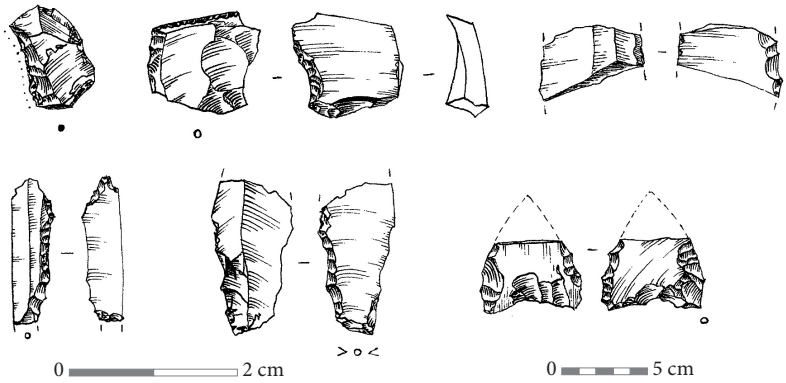

3 pav. Titnaginiai dirbiniai, retušuoti ir utilizuoti ruošiniai. G. Gudaitienės pieš.

Fig. 3. Flint artefacts, retouched and used as blanks.

4 pav. Šlifuotas granito riedulys. G. Gudaitienės nuotr.

Fig. 4. A polished stone pebble.

Iš viso 2016 m. Dūkštelių senovės gyvenvietėje rasti 92 radiniai, iš kurių: 68 titnago skaldymo atliekos ir dirbiniai (3 pav.), 8 įvairialaikės keramikos šukės, 11 degusių kauliukų fragmentų, 5 kitų uolienų radiniai (tarp jų šlifuotas granito riedulys (4 pav.)). Taip pat aptikti 2 perdegę lazdyno riešuto kevalo fragmentai bei 1 medžio angliukas. Iš atkastų senovės struktūrų dėmių paimta grunto mėginių makrobotaniniams ir geocheminiams tyrimams.

Sprendžiant pagal archeologinę medžiagą ir radiokarboninio datavimo tyrimų rezultatus, Dūkštelių senovės gyvenvietėje buvo apsistota bent keliskart iki Kristaus: du kartus mezolito ir galbūt neolito–bronzos amžiuje. Taip pat čia yra radinių, liudijančių vėlyvesnį, galbūt geležies amžiaus ir II tūkst. po Kr. antros pusės palikimą.

The excavation of the Dūkšteliai old settlement

In 2016, 8 m^2 were excavated within the territory of Dūkšteliai old settlement (Figs. 1–2) where flint, stone finds, potsherds of various chronology and some burnt bone fragments were discovered (Figs. 3–4). Some prehistoric structures, the purpose of which is still not clear, were identified. They should be ascribed to the Stone Age horizon.

According to the flint find typology and the radiocarbon dating results, the settlement site was inhabited more than once: at least two times in Mesolithic and later, perhaps in Neolithic or Bronze Age.

Gabrielė Gudaitienė

Pabartonių akmens amžiaus gyvenvietė I

2016 m. vasarą buvo tęsiami detalieji tyrimai Pabartonių akmens amžiaus gyvenvietėje I (1 pav.). Šio akmens amžiaus paminklo tyrimų istorija siekia XX a. 4 dešimtmetį, objektas ne kartą lankytas praėjusiame šimtmetyje (Jablonskis K., 1938, dienoraštis, *LNM; LAA*, 1974, t. 1, p. 225), tačiau kryptingai, siekiant įpaminklinti, šios senovės gyvenvietės bandyta ieškoti tik prieš keliolika metų (*ATL 2003 metais*, 2004, p. 310). Vis dėlto tiksli jos lokalizacija nustatyta